

פרשת האזינו

שהוא עיקר הלמוד שצריך להיות בעמל ויגיעה, ומזה אדרבה נהנים מה שע"י העמל והיגיעה הבין דברי התורה בעזרת השי"ת, ואף שלפעמים עדיין לא נתברר יש לו ג"כ שכר גדול על מה שעמל ויגע, ול"ד לצער הולכי דרכים ממטר שאין להם שום שכר וריוח על צערם, לפיכך מדמה לטל.

יערוף כמטר לקחי תזל כטל אמרתי. טל יש בו מעלה שהכל שמחים בו אבל הוא אינו מצמיח הרבה, מטר מצמיח הרבה אבל יש שאין שמחים בו, וללמדנו בא שצריך להשתדל האדם כשמלמד לתלמידו שישפיע עליהם הרבה אבל בדברים ערבים ומתוקים שישמחו בו, ויהיה המשל כמטר לענין הכמות וטל לענין הערבות ומתיקות.

כי לא דבר ריק הוא מכם [לב מז]. פרש"י אין לך דבר ריק בתורה שאם תדרשנו שאין בו מתן שכר, והביא ^{24/06/2018nnc} הא דתמנע היתה פלגש להודיע שבתו של אברהם שהיו שלטונים ומלכים מתאווים להדבק בורעו. ולכאורה תמוה איזה למוד יש מזה שנתנו עליה שכר ויאמרו שלא דבר ריק, מה לנו אם מלכי עכו"ם רצו להדבק בורעו או לא. וצ"ל שהוא להראות שאין להתיימשך לומר שלא יועיל כלום לאותן אנשים שמופקרין לכל איסורים, כי בעצם אם יורום וילמדום באופן טוב ובהבנה טובה, וכן הוא בעצמו יתנהג בדרך הישר באופן שיראו כל העולם שדרכו הוא טוב וישר, או יועיל גם לאותם מופקרין, והראיה שכל השלטונים והמלכים אף שהיו עו"ז ועוברין על כל איסורין ידעו שיותר טוב ללכת בדרך אברהם.

האזינו השמים ואדברה ותשמע הארץ וגו' [לב א]. משה שהיה קרוב לשמים אמר לשון האזנה לשמים ושמיעה לארץ וישעיה שהיה קרוב לארץ אמר איפכא [ספרי]. ונראה הכוונה בזה דארץ נקרא אנשים הפשוטים, כדתרגם באונקלוס בפ' מקץ [מב ו] על הארץ עמא דארעא, ושמים נקראו המנהיגים, ובדורו של משה היו המנהיגים צדיקים וכל העם שמעו להם כהראוי והנכון, ולכן עיקר הדבור הוא להם שיטו און להאזין מה שאומר להם, וכשידעו איך ללמד ולהוכיח להעם ברור אשר ותשמע הארץ, ובדור של ישעיה אשר היו מנהיגים רשעים, והתעו את העם, כדמצינו בכמה קראי בישעיה ובירמיה בטעותם אשר העם רוצים רק לילך בדרך התאוה, ואף בדורו של יהויקים מצינו נסתכל בהעם ובטל העונשים שרצה להחזיר העולם לתהו ובהו [ערכין יז א], לכן עיקר הדבור הוא להעם שלא ילכו בדרך שהמנהיגים רוצים להקל עליהם, אלא יתבעו מהמנהיגים שרוצים שינהיגו אותם בדרך התורה והאמת לא בקולות מזויפות ודרכי רשעים, ואז ייטיבו גם המנהיגים דרכיהם שבהכרח ישמעו.

יערוף כמטר לקחי תזל כטל אמרתי [לב ב]. פרש"י דמטר יש עצבין בו עוברי דרכים ומי שיש לו בור מלא יין, א"כ קשה דלימא רק טל, ונראה משום דצריך ללמוד הרבה שלא סגי בכעין טל, אלא שיהיה כמטר המשקה הכל ויש גם לבורות שיחין ומערות, אבל יהיו בטוחים שלענין הפסד וטרחא הוא כטל שהכל שמחים בו, שהקב"ה יזמין פרנסתו אף כשישקוד כל ימיו על התורה, וכן אף שלפעמים יש טורח ועמל ויגיעה להבין דברי התורה, הוא עמל כזה